

Tarkastuslautakunnan väliarviointi tilivuodesta 2026

Tarkastuslautakunta 24.9.2026 § 99

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Palveluyksikkö

Päivämäärä

Sisällys

1 KATSAUS TILIVUOTEEN 2026	3
1.1 Hyvinvointialueen talouden tilannekuva.....	3
1.2 Arvio taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta	5
1.3 Henkilöstö.....	7
2 MUU ARVIOINTI	8
2.1 Sidonnaisuusilmoitusten tilannekatsaus	8
2.2 Väärinkäytösten ilmoituskanava	9
LÄHTEET	10

1 KATSAUS TILIVUOTEEN 2026

Hyvinvointialuelain mukaan tarkastuslautakunta voi antaa aluevaltuustolle arviointikertomuksen lisäksi muitakin tarpeellisina pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Tarkastuslautakunta päätti osana arviointisuunnitelman päivittämistä ja kauden 2026–2027 työohjelmaa, että lautakunta antaa väliarvion hyvinvointialueen taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja talouden tilanteen kehittymisestä.

Tarkastuslautakunnan havaintoja talouden ja tavoitteiden toteutumisesta:

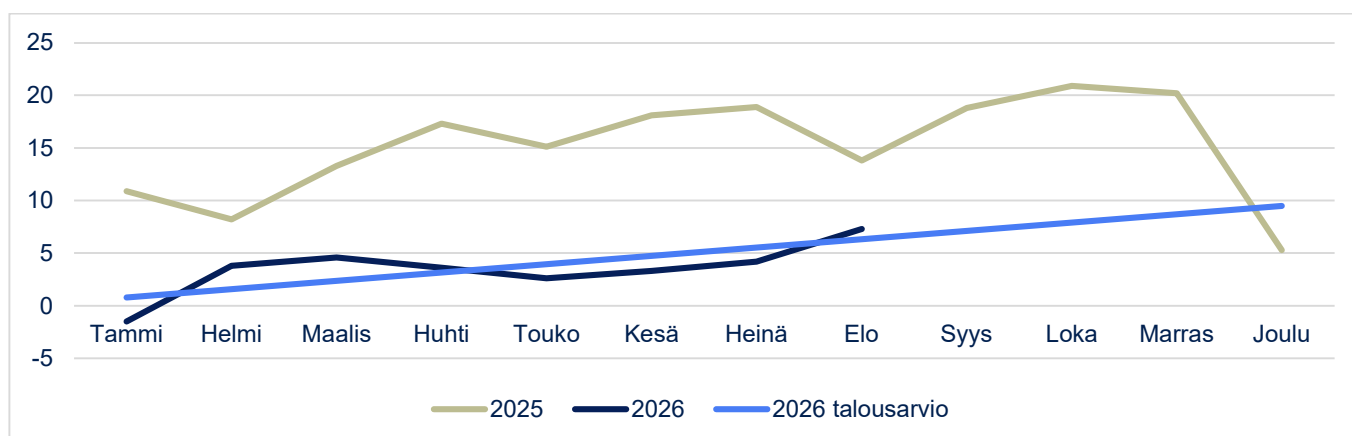
Hyvinvointialueen tammi-elokuun 2026 kirjanpidollinen tulos oli 7,4 milj. euroa ylijäämäinen, mutta taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää edelleen sopeuttamistoimien jatkamista. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista, mutta siihen liittyy edelleen merkittäviä epävarmuustekijöitä.

Tavoitteen toteutuminen edellyttää erityisesti kustannusten kasvun pysymistä hillittynä loppuvuoden aikana. Henkilöstökulujen lisäksi myös ostopalvelukulujen hallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Talouden kehitystä ja sopeuttamistoimien vaikuttavuutta tulee seurata tiiviisti, ja poikkeamiin on reagoitava.

1.1 Hyvinvointialueen talouden tilannekuva

Tilivuoden 2026 aikana hyvinvointialueella kertyneen ylijäämän kehitys on ollut lähes talousarviossa ennustetun mukaista. Tammi-elokuun 2026 kirjanpidon mukaan hyvinvointialueen talous on toteutunut 7,4 milj. euroa ylijäämäisenä.

Kuva: Kumulatiivisen tuloksen kehitys 2025–2026, milj. €

Lähde: Hyvinvointialueen kirjanpito

Tammi-elokuussa 2026 hyvinvointialueen saamat myynti- ja maksutuotot ovat kasvaneet edellisestä vuodesta noin 5 prosenttia (7,8 milj. €). Niiden kehitys on kuitenkin jäänyt talousarviossa odotetusta, sillä myyntituottojen osuus (93,5 milj. euroa) vastaa 63 prosenttia koko vuoden talousarviosta ja maksutuottojen

Palveluyksikkö

Päivämäärä

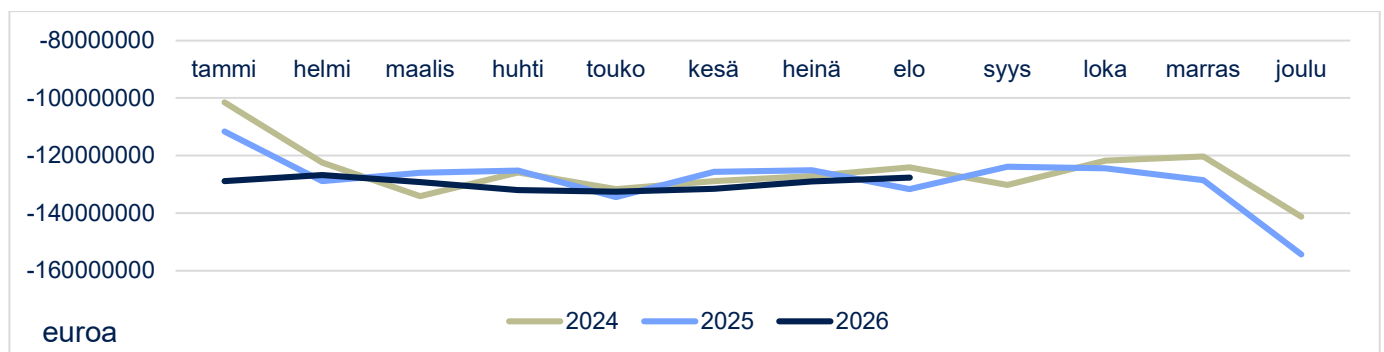
osuus 65 prosenttia. Tukien ja avustusten määrä on vähentynyt selkeästi edelliseen vuoteen (10 milj. €), muun muassa kehityshankeavustusten loppumisen seurauksena.

Tammi-elokuun 2026 toimintakulut olivat 1 037,4 milj. euroa, mikä vastaa 66 % koko vuoden talousarviosta. Kulut ovat kasvaneet 2,96 % edellisvuodesta. Tammi-elokuussa kulujen kasvu on alittanut hyvinvointialueindeksin (3,25 %) mukaisen kasvun, mutta on kuitenkin ylittänyt tavoitellun kulujen kasvun (1,3 %).

- Henkilöstökulut ovat talouden suurin yksittäinen kustannuspaine. Tammi-elokuun välisenä aikana niiden toteuma on 511,7 miljoonaa euroa, eli 66 prosenttia 772,3 miljoonan euron talousarviosta. Kasvu edellisvuoteen on 5,7 prosenttia, ja siten selvästi toimintakulujen yleistä kasvua nopeampaa.
- Toiminnallisista kuluista palvelujen ostot (359,6 milj. €) ovat ylittäneet talousarvion tasaisen kehityksen, mikä vastaa 68 prosenttia ylittäen sen tasaisen kertymän mukaisen tason. Toteuma viittaa palvelujen ostojen osalta talousarvion ylitysrisktiin. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kustannuskehitys on sen sijaan pysynyt kokonaisuutena maltillisena.

Aluehallitus on velvoittanut kaikkia tilivelvollisia viranhaltijoita ja toimielimiä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin ylijäämäisen tuloksen varmistamiseksi.¹ Taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää talouden tasapainottamis- ja tuottavuustoimien suunnitelmallista toteuttamista sekä kulukehityksen tehokasta hallintaa, sillä myös vuoden 2026 lopun toimintakulujen voi ennakoida muodostuvan alkuvuotta suuremmiksi. Loppuvuoden kulukehitykseen vaikuttavat kuitenkin niin sopeuttamistoimien toteutuminen, mutta myös henkilöstökuluihin kohdentuvat järjestelyvara- ja paikallisen sopimisenerät. Vuoden 2026 kulujen toimintakulujen kehittymistä edellisiin vuosiin tasoittaa kulujen jaksottamiskäytänteet ja kuukausikirjanpidon sulkuajat.

Kuva: Hyvinvointialueen kuukausittaiset toimintakulut vuosina 2024–2026, euroa

Lähde: Hyvinvointialueen kirjanpito

Taloussuunnitelman mukainen ylijäämä vuodelle 2026 on 9,5 milj. euroa.² Tammi-huhtikuusta laaditussa ennusteessa tilikauden on arvioitu muodostuvan lähes taloussuunnitelman mukaisesti 9,2 milj. euroksi³ ja tammi-elokuun ennusteessa 5,7 milj. euroksi.⁴

¹ Aluehallitus 01.06.2026 § 191.

² Pohjois-Savon hyvinvointialueen talousarvio ja muutokset. Aluevaltuusto 5.6.2026 § 37.

³ Tilinpäätösennuste tammi-huhtikuu 2026.

⁴ Tilinpäätösennuste tammi-heinäkuu 2026.

1.2 Arvio taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Elokuun kirjanpidosta laaditun ennusteen mukaan aluevaltuuston asettamien sitovien tavoitteiden saavuttaminen edellyttää edelleen säästöjen etsimistä. Tavoitteiden toteutuminen on arvioitu toteutuvan asetettujen tavoitteiden suuntaisina, jääden kuitenkin muutostalousarviossa asetetusta. Talousarviossa asetetusta tavoitteesta jääminen heikentää mahdollisuuksia kattaa alijäämiä tulevana vuosina.

Samanaikaisesti toimialakohtaisiin ennusteisiin sisältyy useita toimintakulujen talousarvion mukaiseen toteutumiseen liittyviä riskejä, kuten henkilöstökulujen, palvelujen ostojen sekä tarvikekulujen ylittymisen riski.

⁵ Mikäli tunnistetut riskit toteutuvat ennakoitua laajempina, vaarana on, että tilikauden taloudellinen tulos jää asetettuja tavoitteita heikommaksi ja alijäämien kattaminen siirtyy tuleville vuosille.

Taulukko: aluehallitusta valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointi, toiminta- ja vuosikate

Tavoite, m€	TA 2026	MTA 2026	Ennuste 31.8.2026	Poikkeama	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Vuosikate	42,4	45,1	41,4	-3,7	Tammi-elokuun 2026 kirjanpidosta laadittu vuosikate-ennuste oli 41,4 milj. euroa. Tuoreimman ennusteen mukaan aluevaltuuston asettama vuosikatetavoite on lähes tavoitteessa asetetun mukainen.
Toimintakate	-1 276,6	-1 276,6	-1 279,3	-2,7	Tammi-elokuun 2026 Toimintakateen on ennustettu muodostuvan 1279,3 m€ lähes talousarviossa asetetun tavoitteen mukaisesti. Toimintakate tarkoittaa hyvinvointialueen käyttötalouden nettokustannuksia. Se kertoo, kuinka paljon toimintamenot ylittävät toiminnasta saatavat suorat tulot. Toimialakohtaisesti tarkasteltuna toimintakateen talousarvion ylittymistä on ennakoitavissa perhe- ja vammaispalveluiden, yleisten palveluiden ja ikääntyneiden palveluiden toimialoilla. - Perhe- ja vammaispalvelut: tammi-elokuun 2026 toimintakate -163,9 milj. €, vastaten toteuma 69 % talousarviosta. - Yleiset palvelut: tammi-elokuun toimintakate -351,4 milj. €, vastaten 69 % talousarviosta - Ikääntyneiden palvelut: tammi-elokuun toimintakate -170,8 milj. €, vastaten 68 % talousarviosta. - Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut: Tammi-elokuun 2026 toimintakate: -17,2 milj. €, vastaten 64 % talousarviosta.

⁵ Ennuste toimialoittain 1–4/2026, selitykset.

Palveluyksikkö

Päivämäärä

						- Strategia- ja konsernipalveluiden toimialoilla tammi-elokuun toimintakatteet yhteensä -147 milj. euroa, vastaten 59 % talousarviosta.
--	--	--	--	--	--	---

Lähde: Talousarvio, muutettu talousarvio ja 1–7/2026 toimintalukujen pohjalta laadittu talousennuste.

Tarkastuslautakunnan arviossa on hyödynnetty kirjanpidon 1–8/2026 tietoja.

Tammi-elokuun osavuosisikatsauksen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimeenpanoa on jatkettu vuonna 2026. Tammi-elokuussa toimenpiteet ovat kohdistuneet erityisesti henkilöstörakenteen hallintaan, palveluverkkoon, ostopalvelujen kustannusten ohjaukseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen. Henkilöstömenoihin vaikuttavia toimia on toteutettu muun muassa tehtävärakenteita tarkistamalla ja hyödyntämällä luonnollista poistumaa. Lisäksi on edistetty digitalisaatiota ja toimintaprosessien kehittämistä, joilla tavoitellaan pysyviä tuottavuushyötyjä. Alkuvuoden toteuman perusteella säästövaikutuksia on alkanut syntyä, mutta merkittävä osa vaikutuksista kohdistuu loppuvuoteen ja tuleville vuosille. Samanaikaisesti kustannuskehitykseen kohdistuu edelleen paineita erityisesti palvelutarpeen kasvun sekä yleisen kustannustason nousun vuoksi.⁶

⁶ Pohjois-Savon hyvinvointialueen osavuosisikatsaus tammi-elokuu 2026.

1.3 Henkilöstö

Tarkastuslautakunnan havaintoja henkilöstötilanteesta toteutumisesta:

Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstö on hyvinvointialueen tärkein voimavara. Vaikka henkilöstömäärän vähentämistavoitteita on kyetty toteuttamaan, tulee hyvinvointialueen seurata henkilöstövähennysten vaikutuksia palvelujen laatuun, henkilöstön työhyvinvointiin, työkuormitukseen sekä veto- ja pitovoimaan. Pitkällä aikavälillä henkilöstöresurssien riittävyys on keskeinen edellytys hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden saavuttamiselle ja palvelujen turvaamiselle.

Henkilöstövähennysten ja toiminnan tehostamisen yhteisvaikutus voi lisätä työkuormitukseen, henkilöstön saatavuuteen sekä osaamisen säilyttämiseen liittyviä riskejä. Jatkossa on tärkeää seurata erityisesti työhyvinvoinnin, sairauspoissaolojen ja henkilöstön vaihtuvuuden kehitystä, jotta tuottavuuden paraneminen ei perustu henkilöstön kuormittumiseen.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstömäärä on vähentynyt tarkastelujaksolla. Osavuosikatsausten poikkileikkausajankohtien perusteella henkilöstön määrä on laskenut vuodesta 2023 yhteensä 380 henkilöllä. Henkilöstövähennys on toteutunut asteittain rekrytointirajoitusten, eläköitymisen, luonnollisen vaihtuvuuden sekä muiden tuottavuutta parantavien toimenpiteiden seurauksena. Vuosien 2025 ja 2026 välillä henkilöstömäärä väheni 211 henkilöllä. Muutokset ovat kohdistuneet erityisesti strategia- ja konsernihallinnon toimialoihin kuuluviin yleisiin palveluihin ja henkilöstöpalveluihin, joissa henkilöstömäärä väheni vuoden aikana 128 henkilöllä. Nämä ovat kytköksissä palvelutuotantoon liittyviin työtehtäviin.

Henkilöstömäärän vähenemisestä huolimatta henkilöstön työkykyä ja työssäoloa kuvaavat tunnusluvut ovat kehittyneet myönteisesti. Henkilöstön määrään suhteutetut poissaolot ovat vähentyneet vuodesta 2023 ja ovat nyt alle 0,2 poissaolotv:tä henkilöä kohden. Erityisen merkittävää on yli 30 päivää kestävien sairauspoissaolojen vähentyminen, mikä näkyy yli 8 300 sairauspoissaolopäivän laskuna. Myönteistä kehitystä on tapahtunut myös lyhyemmissä, 4–14 päivän sairauspoissaoloissa.

Taulukko: Henkilöstötunnuslukuja osavuosikatsauksista 30.9.2023, 30.9.2024, 31.8.2025 ja 31.8.2026

	30.9.2023	30.9.2024	31.8.2025	31.8.2026
Henkilöstön lukumäärä	12 740	12 523	12 571	12 360
Teoreettinen työpanos	9 481	9 740	8 477	8 342
Palkattomat poissaolot	1 127	1 152	429	390
Poissaolot, htv	2 944	2 792	2 536	2 387
Nettotyöpanos, htv	6 537	6 947	5 941	5 955
Poissaolot / henkilö	0,23	0,22	0,20	0,19
Työpanos / henkilö	0,51	0,55	0,47	0,48

Lähde: Osavuosikatsaukset tammi-syyskuu 2023, tammi-syyskuu 2024, tammi-elokuu 2025 ja tammi-elokuu 2026.

Henkilöstömäärän laskusta huolimatta nettotyöpanos on kasvanut 13 henkilötyövuodella. Tämä viittaa siihen, että käytettävissä olevien henkilöstöresurssien käyttö on tehostunut ja työpanoksen toteutuminen on

parantunut. Kehityksen taustalla ovat mm. poissaolojen väheneminen, erityisesti osatyökykyisten työhön sijoittuminen ja toiminnan ja työn organisoinnin tehostuminen.

Hyvinvointialueella on toteutettu useita yhteistoimintaneuvottelujen perusteella tehtyjä henkilöstöjärjestelyjä. Säästötoimia on pyritty toteuttamaan ensisijaisesti luonnollisen poistuman kautta hyödyntämällä eläköitymisiä, määräaikaisten palvelussuhteiden päättymisiä, tehtävien uudelleenjärjestelyjä sekä henkilöstön tekemiä säästöehdotuksia ja palkattomia vapaita. Toteutustapa on osaltaan vähentänyt välittömien henkilöstövaikutusten tarvetta.

2 MUU ARVIOINTI

2.1 Sidonnaisuusilmoitusten tilannekatsaus

	Tarkastuslautakunnan keskeiset havainnot toiminnan tuloksellisuuden kehittymisestä sekä edelleen kehitettävistä asioista
Hyvinvointialuelain 89 §:n 2 momentissa on todettu, että sidonnaisuusilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtäväänsä valittu. Hyvinvointialueella on 56 sidonnaisuusilmoitusvelvollista, joista seitsemältä puuttui hyvinvointialuelain 89 §:n edellyttämä sidonnaisuusilmoitus. Osa henkilöistä, joiden osalta ilmoittaminen on kesken, on muistuttamisesta huolimatta laiminlyönyt velvollisuuttaan täyttää hyvinvointialuelain vaatimus.	

Lain hyvinvointialueesta (611/2021) 89 §:ssä säädetään sidonnaisuuksien ilmoittamisen sisällöstä ja menettelytavoista. Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset aluevaltuuston tiedoksi.

Hyvinvointialuelain 89 §:n 2 mom mukaan velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee aluehallituksen jäseniä, aluevaltuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, hyvinvointialuejohtajaa sekä aluehallituksen ja lautakunnan esittelijää. Lain esitöissä (HE 241/2020 vp.) on todettu, että kun toimielimen varajäsenistä olisi lain 36 §:n mukaan voimassa, mitä varsinaisista jäsenistä säädetään, velvollisuus koskisi myös aluehallituksen varajäseniä.

Pohjois-Savon hyvinvointialueella sidonnaisuusilmoitukset on laissa määrätyiltä luottamushenkilöiltä ja viranhaltijoilta. Sidonnaisuusilmoitusrekisteriä on täydennetty aluevaalilautakunnan ja aluevaltuuston vaalilautakunnan puheenjohtajistolla syksyn 2026 kuluessa. Siten Pohjois-Savon hyvinvointialueella on yhteensä 56 sidonnaisuusilmoitusvelvollista.

Valtaosa (86 %, 38 kpl) sidonnaisuusilmoitusvelvollisista on täyttänyt sidonnaisuusilmoituksen asianmuakisesti. Sidonnaisuusilmoitukset puuttuvat seitsemältä ilmoitusvelvolliselta. Henkilö ei ole joko rekisteröitynyt järjestelmään tai ilmoituksen täyttäminen on kesken. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

2.2 Väärinkäytösten ilmoituskanava

	Tarkastuslautakunnan keskeiset havainnot toiminnan tuloksellisuuden kehittymisestä sekä edelleen kehitettävistä asioista
	Ilmoituskanavan kautta lähetettävät ilmoitukset eivät ole merkki epäonnistuneesta kulttuurista tai huonosta johtamisesta. Ne kertovat kulttuurista, jossa työntekijöiden signaalit epäkohdista nähdään arvokkaana välineenä toiminnan kehittämiseksi.

Euroopan Unionin tasolla on annettu direktiivi 2019/1937 unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta, jäljempänä "ilmoittajansuojeludirektiivi". Direktiivin pohjalta on säädetty kansallinen lainsäädäntö (Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta 1171/2022, jäljempänä "ilmoittajansuojelulaki").

Ilmoittajansuojeludirektiivin ja ilmoittajansuojelulain pohjalta Pohjois-Savon hyvinvointialueella oli velvollisuus perustaa ja ottaa käyttöön sisäinen ilmoituskanava vuoden 2023 aikana⁷. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on käytössä sisäinen ilmoituskanava, jonka avulla kuka tahansa henkilöstöön kuuluva voi tehdä ilmoituksen epäilystä väärinkäytöksestä. Vuosien 2023–2026⁸ aikana hyvinvointialueelle on saapunut yhteensä 32 väärinkäytösilmoitusta, joista kuusi on otettu vastaan vuoden 2026 aikana.

Väärinkäytöskanavan keskeiset tunnusluvut:				
	2023	2024	2025	2026
Saapuneet ilmoitukset	9 kpl	4 kpl	13 kpl	6 kpl
Nimettömien ilmoitusten osuus ilmoituksista, %	100 %	100 %	92 %	83 %

Lähde: Hyvinvointialueen ilmoittajansuojelukanava 5.8.2026

Hyvinvointialueella on linjattu, että ilmoituskanavaan voi tehdä ilmoituksen kaikista väärinkäytöksiin liittyvistä havainnoista. Ilmoituksen voi tehdä muu -kategoriaan luokiteltuna ilmoituksena.

Ilmoittajansuojelu antaa suojaa henkilöille, jotka ilmoittavat ilmoittajansuojeludirektiivin tai ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan kuuluvista väärinkäytöksistä. Ilmoittajalla tulee ilmoittamishetkellä olla perusteltu syy uskoa, että rikkomista koskeva tieto pitää paikkansa.

Soveltamisalat ovat:

1. julkiset hankinnat lukuun ottamatta puolustus- ja turvallisuushankintoja;
2. finanssipalvelut, -tuotteet ja -markkinat;
3. rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen;
4. tuoteturvallisuus ja vaatimustenmukaisuus;
5. liikenneturvallisuus;
6. ympäristönsuojelu;

⁷ Aluehallitus 29.3.2023 § 108.

⁸ Ilmoitukset ajalta 31.3.2023-5.8.2026.

Palveluyksikkö

Päivämäärä

7. säteily- ja ydinturvallisuus;
8. elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuus sekä eläinten terveys ja hyvinvointi;
9. Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 168 artiklan tarkoittama kansanterveys;
10. kuluttajansuoja;
11. yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus.

Ilmoittajansuojelulain soveltamisalaan kuuluvan ilmoituksen voi tehdä toissijaisesti myös [oikeuskanslerinviraston keskitettyyn ulkoiseen ilmoituskanavaan](#) laissa säädetyin edellytyksin.⁹

Lähteet

- Kuvituskuvat: Hyvinvointialueen viestintä
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen asiakirjat
 - o [Esityslistat ja pöytäkirjat - Pohjois-Savo](#), ja viranhaltijapäätökset Dynasty tietopalvelu
 - o [Hyvinvointialueen hallintosääntö \(voimaan 1.1.2026\)](#)
 - o Talousarvio 2026 ja -suunnitelma 2027–2028
 - o [Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma vuodelle 2026](#)
 - o [Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma vuodelle 2025](#)
 - o [Tuottavuus ja taloudellisuusohjelma vuodelle 2023](#)
 - o [Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma 6-12/2023, päivitys](#)
 - o [Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma 2.0](#), aluehallitus 21.12.2023
 - o Whistleblowing -menettelytapaohje, aluehallitus 29.3.2023 ja päivitysluonnos 5.8.2026.
 - o [Pohjois-Savon hyvinvointialueen osavuosikatsaus tammi-huhtikuu 2026](#)
 - o [Pohjois-Savon hyvinvointialueen osavuosikatsaus tammi-elokuu 2026](#)
- Muut lähteet:
 - o [Laki hyvinvointialueesta \(611/2021\)](#), Finlex

⁹ Väärinkäytösten ilmoituskanavan menettelytapaohje, päivitysluonnos 5.8.2026.